
ZBORNÍK
FILOZOFICKEJ FAKULTY
UNIVERZITY KOMENSKÉHO

**PHILOGICA
LXXVII**

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE

Zodpovedná redaktorka
Executive Editor

Mgr. Saša Vojtechová Poklač, PhD.

Redakčná rada
Editorial Boar

Predseda
prof. PhDr. Miroslav Dudok, DrSc.

Členovia

Mgr. Peter Barrer, PhD.

Mgr. Kristina Đorđević

Mgr. Marina Kažarnovič, PhD.

doc. Ľudmila Kirova, PhD.

Mgr. Svetlana Kmecová, PhD.

Mgr. Miglena Mihaylova-Palanska, PhD.

Mgr. Zuzana Obertová

Mgr. Željko Predojević, PhD.

doc. PhDr. Zvonko Taneski, PhD.

Mgr. Magdalena Zakrzewska-Verdugo, PhD.

Recenzenti
Reviewers

prof. Magdalena Kostova-Panajotova, PhD.

prof. PhDr. Miloslav Vojtech, PhD.

Za odbornú stránku príspevkov zodpovedajú autori.

© Univerzita Komenského v Bratislave, 2018

Požiadavky na knižnú výmenu adresujte:

All correspondence and exchange requests should be adressed to:

Filozofická fakulta
Univerzity Komenského
Ústredná knižnica

Faculty of Arts
Comenius University
Central Library

Gondova 2
814 99 Bratislava
Slovenská republika

Gondova 2
814 99 Bratislava
Slovak Republik

ISBN 978-80-223-4639-9

OBSAH

VŠEOBECNÁ A POROVNÁVACIA JAZYKOVEDA

Pavel Šima: К otázke výkladu lexémy <i>neprijazň</i>	15
† Камен Михайлов: Семантичните парадигми на думата „душа“ в славянски езиков контекст	23
Гарун-Рашид Гусейнов – Анна Мугумова: Карпатская и среднедунайская прародины славян по контактологическим данным	33
Владимир Р. Поломац: Писмо краља Матије Корвина фра Александру Дубровчанину: текст и филолошки коментар	
Pavol Žigo: Hranice prirodzených aj spisovných podôb národných jazykov (poznatky zo <i>Slovanského jazykového atlasu</i>)	48
Miroslav Dudok: Interlingválne zvláštnosti a jazykové medzery v príbuzných jazykoch	56
Elena Krejčová: Mezijazyková interference v slovanském diskurzu a její projevy na morfológické úrovni	63
Juraj Vaňko: Zhody a nezahody medzi slovenčinou a slovinčinou (na аперсерпнеј осі порозумение – непорозумение)	69
Кристина Ђорђевић: Етнолингвистичка проучавања у Србији и Словачкој	79
Людмила Томіленко – Олександр Рабулець: Лексикографічна система „російсько-український словник (А. Кримський, С. Єфремов)“ як джерело дослідження української лексики	87
Людмила Кирова: „Истинско кафе изживяване“ или за разширяването на употребата на съположени съществителни	95
Vesna Đorđević: Vidsko парњаштво i категорија акционалности (primer prefiksiranih glagola distributivnog značenja)	103
Anita Račáková: Slovenská a poľská odborná komunikácia v kontexte globalizácie	111
Маринела Младенова: Въпросът за „чистотата“ на българския език в началото на 21. век	120
Лилия Манолова: Феноменът езикова глобализация и проблемите на съвременния български език	129
Далибор Соколовић: О језичкој политици и планирању мањинских словенских језика на примеру лужичкосрпских језика и словачког језика у Војводини	136

FRAZEOLÓGIA A LINGVOKULTUROLÓGIA

Jana Skladaná: Stratili ste hlavu?	147
Erika Kržišnik: Črno-belo v slovenski frazeologiji	152
Željka Fink: Kako su nam se posložile karte? (Hrvatski frazemi motivirani gatanjem)	162
Анастасия Петрова: Архетипните символи, лингвокреативното мислене и езикът	171
Željko Predojević: <i>Teški grafiti</i> – o usmenosti u komunikaciji na socijalnim mrežama na primjerima grafita poslovičnog karaktera	180
Светлана Голяк: Эталоны красоты в русской, белорусской и сербской фразеологии	189
Pavel Krejčí: Exotické toponymické komponenty ve frazeologii (na materiálu češtiny, chorvatštiny a bulharštiny)	197
Катерина Велјановска – Биљана Мирчевска-Бошева: Топонимите во македонската фразеологија	203
Ivana Vidović Bolt: Sa srećom o sreći – u hrvatskoj i poljskoj animalističkoj frazeologiji	210
Анна Плішкова – Михала Голубкова: Компаративний погляд на русинсько-російські фразеологічні еквіваленти із звірячим компонентом	217
Mária Čižmárová: Frazémy s floristickým komponentom v ukrajinskom a slovenskom jazyku	227
Маја Орашић – Нина Спичјарић Раškван: <i>Frazemi u crvenom:</i> prilog analizi hrvatskih i mađarskih frazema s crvenom bojom kao sastavnicom	236
Татьяна Стойкова: Водный код в русской и латышской фразеологии	245
Анастасия Проскурина: Пропозиционально-семантическая организация гнездаоднокоренных слов с вершинным компонентом „конь“ как отражение языковой картины мира (на материале русского и телеутского языков)	254
Mária Košková: Příbuzenská terminológia vo frazeológii (na bulharskom a slovenskom materiáli)	262
Кристина Менхарт: Зеленчуците във фразеологията на българите и унгарците	270
Диана Иванова: Фразеологични калки в икономическата лексика (върху български и словашки езиков материал)	280
Svetlana Kmečová: Nomen omen. Slovenské a slovinské frazémy s komponentom <i>dobrý</i> : <i>dober</i>	288
Milina Svítková: Názvy strunových sláčikových nástrojov ako predmet slovensko-chorvátskej etnofrazeologickej analýzy	297
Борђе Оташевић: Антипословице у српској афористици – класификација и структура	306

Marina Nikolić: Semantička kategorija stepena u frazeologizmima (na primeru srpskog jezika).....	314
Лариса Хорева: Константные характеристики русской картины мира.....	322
Gabriela Olchowa: „Mały wielki kraj“ – obraz Słowacji w przewodnikach turyistycznych wydanych w Polsce.....	328
Ирина Кошман: Межъязыковой диалог как стратегия построения текста (на материале русских публицистических текстов Украины).....	336
Irina Dulebová: Frazeologizmy v procese formovania lingvokultúrnej kompetencie na hodinách ruských lingvoreálií.....	344
Nina Cingerová: Lingvoreálie z oblasti pravoslávnej kultúry vo výučbe ruského jazyka.....	350

LITERATÚRA, UMELECKÝ PREKLAD A MEDZILITERÁRNE VZŤAHY

Zuzana Kákošová: Poetika slovenskej barokovej prózy – robinzonáda.....	359
Zuzana Obertová: Počiatky poľsko-slovenskej literárnej komparatistiky.....	366
Ани Бурова: Рецептивни модели на съвременната българска литература в превод на славянски езици.....	374
Славяя Димитрова: Симптоми на отсъствието (преводна и критическа рецепция на словашката литература в България и на българската литература в Словакия след 1989 г.).....	385
Zvonko Taneski: Básnická tvorba Nikolu Jonkova Vapcarova a Christa Smirnenského na Slovensku (Aspekty bulharského dobového literárno-kultúrneho kontextu z recepčného hľadiska tretej literatúry).....	392
Радост Железарова: Особенности и трудности в превода на художествени текстове от словашки на български език.....	401
Zrinka Kovačević: Baranović, Gavella, Senečić – hrvatsko-slovačke kulturne veze.....	409
Dubravka Sesar: Otkrivanje Rúfusa. Uz hrvatski prepjev <i>Molitvica</i>	416
Maria Vuksanović Kursar: Ideološki diskurs u romanu <i>Krv</i> Rudolfa Slobode.....	424
Eubor Matejko: Lešmianova balada o zmysle života v románe Ihara Babkova <i>Minútka</i>	431
Tatiana Ičevska: Heterotopia pracovného tábora (na základe románov <i>Tábor padlých žien</i> Antona Baláža a <i>Tichý biely Dunaj</i> Atanasa Lipčeva).....	439
Ivana Čagalj: Translatološki pogled na jezik adolescenata (<i>Jediná Klára</i> Jarunkove u hrvatskom prijevodu).....	446

VIDSKO PARNJAŠTVO I KATEGORIJA AKCIONALNOSTI (PRIMER PREFIKSIRANIH GLAGOLA DISTRIBUTIVNOG ZNAČENJA)¹

Vesna Đorđević

Institut za srpski jezik SANU, Beograd, Srbija

U slovenskim jezicima glagolski vid predstavlja gramatičku kategoriju – gramatičko značenje perfektivnosti, odnosno imperfektivnosti obavezno je obeležje svih glagola. Za slovenski glagolski vid karakteristično je i da glagoli mogu obrazovati vidski par, kada dva glagola imaju isto leksičko, a različito gramatičko značenje.

Među proučavaocima slovenskog vida podeljena su mišljenja u vezi sa učešćem prefiksa i sufiksa u obrazovanju vidskih parnjaka. Generalno govoreći, sufiksacija se smatra „regularnijim” procesom u ostvarivanju tzv. čiste gramatičke perfektivizacije² u odnosu na prefiksaciju. Naime, prefiksi u nekim slučajevima kada se dodaju glagolu, uz promenu gramatičkog značenja, unose i leksičku promenu značenja u novonastalu jedinicu (*do-* u *dopisati*), dok u nekim slučajevima (*na-* u *napisati*) utiču samo na promenu vidskog značenja (up. Војводић 2013: 332, Пипер – Клајн 2014: 177). Otud se samo primeri poput *pisati* – *napisati* smatraju vidskim parovima.

Pitanju učešća prefiksacije u vidskom parnjaštvu nije posvećivano puno pažnje u srpskoj lingvistici, a naročito izostaje analiza vidskih parnjaka na konkretnim primerima. Na osnovu nevelikog broja radova koji su pristupili ovom problemu,

¹ Ovaj članak je rezultat rada na projektu „Opis i standardizacija savremenog srpskog jezika” (178021), koji u celini finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

² O čistoj gramatičkoj perfektivizaciji i problematičnom statusu prefiksa u funkciji obrazovanja „pravih” vidskih parnjaka pisala je I. Gricat u svojoj čuvenoj studiji *Префиксација као средство граматичке (чисте) перфективизације (начелна разматрања и савремена српскохрватска грађа)* iz 1966 – 1967. godine.

može se izvesti zaključak da je prefiksirani vidski parnjak onaj glagol koji se sa motivnim glagolom podudara u bar jednoj semantičkoj realizaciji, čije je rekcijsko i kontekstualno okruženje isto kao kod motivnog glagola i koji se dalje ne može imperfektivizovati (Грицкат 1966 – 1967, Грицкат 1967, Дешић 1985, Ђуровић – Спасојевић 2014, Ђорђевић 2017).

Kategoriji glagolskog vida bliska je „лексичко-граматичка категорија акционалности, у оквиру које се префиксалним и суфиксалним средствима изражава начин на који се представља глаголска радња” (Пипер – Клајн 2014: 176). Prema studiji Поповић (2008: 155), међу аспектолозима постоји сагласност у погледу дефинисања суштине акционалности као категорије која обухвата различите семантичке класе глагола. У питању су семантичке класе глагола „које се односе на ток радње у времену (нпр. почетак или завршетак глаголске радње), односно на додатно модификовање значења nekog глагола” (Мразовић 2009: 95).

О блискости категорија глагolskog vida и акционалности сведочи и то да се раније у српској лингвистици акционалност посматрала као подврста глагolskog vida, као глаголски лик или подвид (уп. Мразовић 2009: 77, Спасојевић 2012: 16). У *Gramatici srpskog jezika za strance* Павице Мразовић из 2009. године променjen је приступ глаголском виду управо увођењем категорије акционалности. Отклон од традиционалног поимања vida у србистици огледа се, пре свега, у непризнавању чисте перфективизације префиксом. Наиме, сматра се да видски парњак може бити само онај изведен суфиксом, док префикси увек менјају значење мотивног глагола (Мразовић 2009: 84 – 86). Тако се у акционалне глаголе сврставају и парови типа *pisati – napisati*, којима се приписују акционална значења резултативности (‘дovoђења до резултата радње’), односно финитивности (‘завршетка радње / процесa’) (Мразовић 2009: 95). У овом раду наведена акционална значења посматраћемо као неодојива од видског значења: „Акционално значење завршетка ситуације слива се са значењем достизања границе. Терминативне ситуације, односно ситуације усмерене на достизање одређене унутрашње границе, завршавају се ‘саме од себе’ – достизањем те границе, односно постизањем предвиђеног резултата. Акционално значење завршетка ситуације овде се слива са аспектуалним (терминативно-видским) значењем резултативности, тачније речено представља имплицативни део његовог смисла.” (Ивановић 2012: 138).

Као посебно акционално значење издвaja се значење дистрибутивности, коме ћемо посветити пажњу у овом раду. Нас ће занимати синтетички исказана дистрибутивност – када је носилац дистрибутивног значења префиксирани глагол³, односно префикс.⁴

³ Van глаголске лексеме дистрибутивност је маркирана и обликом мношине именце (осим у случају именца типа *singularia tantum*), одредбамa, замењивача-квантификаторима.

⁴ У српском језику префикси *iz-* и *po-* веома су продуктивни као средства за изражавање

U domaćim studijama koje razmatraju značenja prefiksa značenje distributivnosti uočava se kao posebno i kada se sam termin ne koristi. Tako, M. Stevanović u svojoj gramatici izdvaja značenjsku grupu glagola na *iz-*, koju opisuje kao 'izvršenje radnje na svim mogućim subjektima (ako su neprelazni) i izvršenje radnje na svim uzetim objektima ili na više mesta jednog objekta (ako su prelazni)'⁴ i navodi primere: *ispolagati, izbuditi, izopijati se* (Stevanović 1989: 437 – 438).⁵ U radu V. Miljkovića kritički se pristupa definicijama distributivnosti u srpskoj i hrvatskoj literaturi i predlaže da se distributivi posmatraju „kao složeni, zбирни догађај који је рашчлањив на истоврсне спацијално дистанциране једноставне ситуације именоване творбеном базом, при чему темпорално устројство тих ситуација није дефинисано самим дистрибутивним глаголом (па се оно спецификује у синтаксичком контексту или се једноставно ослања на наше знање о свету)”, čime bi se, pre svega, istakla posebnost distributivnosti u odnosu na druga glagolska značenja (Miljković 2016: 132 – 133).

U doktorskoj disertaciji M. Ivanović pod nazivom *Iskazivanje akcionalnosti u ukrajinskom i srpskom jeziku* distributivnost je smeštena u okvire semantičke kategorije glagolske pluralnosti i posmatra se na sledeći način: „Дистрибутивност се као акционално обележје одликује унутрашњом рашчлањеношћу процесуалне ситуације, монотемпоралношћу и таквим саставом учесника макроситуације у коме се свака макроситуација разликује по једном актанту или по једном актанту и сирконстанту [...], односно, у коме у свакој микроситуацији постоји бар један актант који је заједнички свим микроситуацијама” i „дистрибутивно мноштво је коначно и збирно, што значи да је процесуална ситуација означена дистрибутивом реално рашчлањена на више микроситуација, које се могу одвијати сукцесивно, једна за другом, или истовремено, али је представљена као један целовит ентитет” (Ивановић 2012: 288). U određenjima distributivnosti V. Miljkovića i M. Ivanović akcentovana je i neutralnost distributivnosti prema hronološkom ustrojstvu mikrosituacija na koje je raščlanjena makrosituacija označena distributivom.

U ovom radu na primeru parova *ređati – izređati* i *ginuti – izginuti* razmotrićemo odnos vidskih parnjaka i distributiva, sa ciljem da pokažemo da postoje glagoli distributivne semantike koji istovremeno odgovaraju kriterijumima za svrstavanje u vidske parnjake. Semantičke opise posmatranih

distributivnosti, a distributivnost je uočena i u tvorbenim modelima s prefiksima *raz-*, *s-*, *ob-*, koji su u pogledu distributivnosti slabo produktivni (Ivanović 2012: 288 – 315).

⁵ Sličan opis distributivnog značenja prefiksa *iz-*, odnosno njime izvedenih glagola dat je i u studiji Klajn (2002: 256), a isto značenje prefiksa *iz-* izdvaja se i u deskriptivnim rečnicima srpskog jezika.

glagola, kao i primere upotrebe, preuzimaćemo iz *Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ* (u daljem tekstu: RSANU).⁶ Pojedini primeri biće preuzimani iz *Речника српског језика* Matice srpske (u daljem tekstu: RSJ) i *Речника српскохрватског књижевног језика* Matice srpske (u daljem tekstu: RMS), kao i iz *Elektronskog korpusa savremenog srpskog језика* Matematičkog fakulteta Univerziteta u Beogradu, što će biti naznačeno u radu.

Glagol *izređati* spada u glagole distributivne semantike, koja, može se pretpostaviti, potiče od prefiksa *iz-*, veoma produktivnog sredstva za izražavanje distributivnosti u srpskom језiku.⁷

Kao osnovno značenje glagola *izređati* RSANU beleži: '1. redom navesti, nabrojati, redom, jedno za drugim izložiti, izgovoriti'. Leksikografi su u definiciji značenja istakli semu sukcesivnosti situacije (po pravilu, leksikografskim metajezikom to se čini putem odredbi tipa *jedan za drugim, jedan po jedan, redom*), što je u domaćoj leksikografiji praksa prilikom opisa distributiva (up. Миљковић 2016: 139).⁸ Prema M. Ivanović, sema sukcesivnosti nije pokazatelj glagolske distributivnosti: „Sukcesivnost / simultanost odvijanja mikrosituacija koje čine distributivno mnoštvo su za semantiku distributiva irelevantne, bitno je samo da je reč o mnoštvu situacija, te unutar glagolske lekseme nemaju posebna sredstva izražavanja – jedan te isti formant / glagol može ukazivati kako na simultanu, tako i na sukcesivnu distributivnost i često se ni iz šireg konteksta ne može protumačiti o kakvom tipu situacije se radi.” (Ивановић 2012: 288).

Primarno značenje glagola *izređati* vidski korelira sa sekundarnom semantičkom realizacijom glagola *ređati* ('2. nabrajati, navoditi, nizati'), na šta ukazuje i odabir glagola dat kao sinonimski niz u definiciji glagola *izređati* (*navesti, nabrojiti*). Naime, da je reč o vidskim parnjacima, sugeriše se, ne uvek dosledno, leksikografskim metajezikom koji u opisu značenja i motivnog i motivisanog glagola koristi istu glagolsku leksemu samo drugog vida. O istom značenju a vidskoj opoziciji glagola *ređati* i *izređati* svedoče i primeri upotrebe u kontekstu: *Izređa* mi lekare, kod kojih je sve bila (Konf. 4, 106); Stade mu *ređati* svoje gorke i bolne istine (Prod. 3, RMS).

Sekundarna semantička realizacija glagola *izređati* '2. a. staviti jedno do drugoga, postaviti u red, u niz, poređati' semantički korelira sa primarnim

⁶ Iza svakog primera upotrebe u zagradi će biti dat podatak o izvoru u vidu skraćenica, koje se koriste u RSANU, a koje su navedene u XVII tomu ovog rečnika.

⁷ Istraživanje M. Ivanović pokazalo je da RMS i RSJ beleže oko 50 monoprefikslnih tvorenica sa prefiksom *iz-* kao nosiocem distributivne semantike, a višestrukoprefiksiranih glagola s prefiksom *iz-* kao prvim prefiksom i pokazateljem distributivnosti ima 78 u RMS (Ивановић 2012: 288 – 315).

⁸ Semantički opis distributiva trebalo bi da uključi direktno ukazivanje na više subjekata i objekata (Миљковић 2016: 139).

značenjem glagola *ređati* '1. slagati, (po)stavljati u red (jedno do drugog, jedno iza drugog, jedno iznad drugog), ređati', što ilustruje primer: ređati flašice – izređati flašice. U ovom značenju vidski konkurent glagolu *izređati* je glagol *poređati*.⁹

Za značenja glagola *izređati* '3. a. redom obići, posetiti' i '3. b. promeniti jedno za drugim, izmenjati' RSANU ne beleži komplementarne semantičke realizacije uz odrednicu *ređati*, ali je iz primera datih uz glagol *izređati* (Dok on izređa sve mehane putom, možete ga stići (Rank. S. 1, 142); U životu je izređao razna zanimanja i obišao celu Jugoslaviju (Pop. J. 3, 127)) jasno da se i glagol *ređati* može upotrebiti u istom značenju uz, naravno, vidsku razliku.

Navedeni glagoli podudaraju se semantički i u refleksivnoj realizaciji: *izređati se* 'stati u red, poređati se', odnosno *ređati se* 'postavljati se, stajati u red'.

Kao što vidimo iz primera, oba glagola (*ređati* i *izređati*) označavaju mnoštvo situacija / radnji, što je na sintaksičkom planu označeno spajanjem sa imenicom u množini. Takođe, broj radnji (ređanja) izražen motivnim glagolom jednak je broju radnjom označenih objekata, što je po V. S. Hrakovskom važna osobina distributiva (Храковский 1989: 34 – 35). Iz navedenog sledi da se u slučaju glagola *izređati* značenje distributivnosti ne može smatrati semantičkim nanosom prefiksa, jer distributivnost kao označavanje mnoštva situacija postoji i u motivnom glagolu (*ređati*).

Drugi slučaj dodirivanja distributivnosti i vidskog parnjaštva na koji želimo da skrenemo pažnju jeste slučaj kada prefiksom izvedeni distributivni glagol samo u nekom svom značenju vidski korelira sa motivnim glagolom, što ćemo ilustrovati na primeru glagola *ginuti* i *izginuti*.

Glagol *izginuti* spada u subjektivne distributive, a RSANU kao osnovno značenje ovog glagola navodi '1. poginuti redom, jedan po jedan': I izgibe devet Jugovića [...] I njiova sva izgibe vojska (NP, Vuk 2, 297).¹⁰ I motivni glagol *ginuti* razvija isto značenje, ali može se upotrebiti i u jedninskom i u množinskom obliku, za razliku od glagola *izginuti*, za koji rečnik beleži samo upotrebu u množini. U ovom slučaju, može se pretpostaviti, distributivnost je nanos prefiksa.

Međutim, značenje '3. nestati, izgubiti se, iščeznuti, izumreti' glagola *izginuti* korelira sa sekundarnom semantičkom realizacijom glagola *ginuti* '2. b. gubiti se, iščezavati, nestajati, prolaziti':

⁹ Naime, u literaturi je uočeno da naspram jednog motivnog nesvršenog glagola u funkciji vidskih parnjaka može stajati više prefiksiranih svršenih glagola (v. npr. Šarić 2011: 12 – 16). Navedeno shvatanje prva je u srbistici predložila I. Grickat (1966 – 1967).

¹⁰ Primitićemo da je i u definiciji ovog značenja upotrebljena sema sukcesivnosti iako u navedenom rečničkom primeru nije moguće sa sigurnošću odrediti da li je u pitanju simultano ili sukcesivno odvijanje makrosituacije. Neodređenost u pogledu simultanosti / sukcesivnosti posebna je odlika subjektivnih distributiva (Ивановић 2012: 289).

-
1. Već dugo izginuli su zadnji traci sunca sa suprotnih brežuljaka (Lesk. 3, 134); Modri plamičci titraju, tek dignuv se s žeravke ginu (Domj, 1, 54).
 2. Lutala je Minka sabirući uspomene na Ivana što je izginuo preko pučine (Kos. RMS); Tražili kravu a nikad ju ne nađoše, izginula kao da je u zemlju propala (Stoj. M. 2, 4); Sunce gine, mračak pada (Koz. I. 2, 86); Vidiš li onaj oblak što gine na zapadu (Šen. A. 1, 827).

Navedeno značenje glagola *izginuti* ne može se tumačiti kao distributivno, jer se upotrebljava i u oblicima jednine (primeri pod 2). U gorenavedenim primerima glagoli *ginuti* i *izginuti* uzajmno su zamenljivi, upotrebljavaju se i uz oblike jednine i uz oblike množine i odgovaraju kriterijumima za svrstavanje u vidске parnjake.

RMS i RSJ za glagol *izginuti* beleže i značenje 'propasti od napora, stradati, namučiti se': Izginuti radeći po ceo dan (RSJ); Čini mi se da sam rob. Rob imanja. Izgiboh zbog ovih njiivetina (Sek. RMS). U ovom značenju u razgovornom jeziku upotrebljava se i glagol *ginuti*, ali rečnici nisu zabeležili tu semantičku realizaciju glagola *ginuti*.¹¹ Ni u ovim primerima ne može se govoriti o distributivnoj semantici prefiksa *iz-*.

Ovim radom želeli smo da na analizi konkretnih primera ukažemo na poteškoće prilikom izdvajanja vidskih parnjaka. Iako se u srpskoj lingvistici govori o „pravim” perfektivima izvedenim prefiksom, nikad nije sačinjen inventar ovih glagola, a pristupanju tom zadatku morala bi uslediti i ispitivanja odnosa vidskog parnjaštva i akcionalnosti.

Analiza dva glagola (*izređati* i *izginuti*) sa značenjem distributivnosti pokazala je da:

1. u glagolima distributivne semantike prefiks nije uvek nosilac distributivnosti, odnosno ukoliko je značenjska komponenta distributivnosti prisutna i u motivnom glagolu, treba razmotriti da li je distributivnost nanos prefiksa (primer: *izređati – ređati*);
2. ukoliko dva glagola pokazuju jednakost u leksičkim značenjima, treba ih smatrati vidskim parnjacima, bez obzira na to što izražavaju značenje koje se smatra akcionalnim; bitno je da je ista značenjska komponenta prisutna u oba posmatrana glagola (primer: *izređati – ređati*);
3. distributivi mogu u pojedinim svojim značenjima biti upotrebljeni u jednini, u kom slučaju se deaktivira distributivna semantika (primer: *izginuti*);

¹¹ Potvrde navedenog značenja pruža *Elektronski korpus savremenog srpskog jezika* Matematičkog fakulteta u Beogradu: Sam je ginuo za svaku loptu, išao glavom gde drugi nisu smeli ni nogom (Politika, 13. 12. 2009). Robert Prosinečki je legenda, igrač za sva vremena. Mnogo je radosti pružio ovom klubu, ginuo za dres (Politika, 9. 12. 2010).

-
4. jedan prefiksirani glagol može u jednom svom značenju izražavati distributivnost koja izostaje u motivnom glagolu, a drugom svojom semantičkom realizacijom biti korelativan sa odgovarajućom semantičkom realizacijom motivnog glagola, u kom slučaju može biti smatran vidskim parnjakom motivnom glagolu (primer: *izginuti* – *ginuti*).

Na kraju, možemo zaključiti da prilikom utvrđivanja vidskih parnjaka izvedenih prefiksom treba razmotriti i one glagole koji se smatraju nosiocima akcionalnih značenja.

LITERATURA

- Elektronski korpus savremenog srpskog jezika* Matematičkog fakulteta Univerziteta u Beogradu.
- MRAZOVIĆ, P.: *Gramatika srpskog jezika za strance*. Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 2009.
- ŠARIĆ, L.J.: Glagolski prefiksi kao perfektivizatori. In: *Riječ*, 2011, 5: 7 – 27.
- ВОЈВОДИЋ, Д.: Вид глагола. In: *Српска енциклопедија, т. II*. Ed. Ч. Попов, Д. Станић. Нови Сад: Матица српска – Београд: САНУ, Завод за уџбенике, 2013: 332 – 333.
- ГРИЦКАТ, И.: Префиксација као средство граматичке (чисте) перфектизације (начелна разматрања и савремена српскохрватска грађа). In: *Јужнословенски филолог*, 1966 – 1967, XXVII, 1 – 2: 185 – 221.
- ГРИЦКАТ, И.: Шта даје за проучавање глаголске семантике чиста (граматичка) перфектизација путем префиксације. In: *Наш језик*, 1967, XVI, 3: 119 – 126.
- ДЕШИЋ, М.: Полисемија и српскохрватски глаголски вид. In: *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 1985, 14, 2: 75 – 85.
- ЂОРЂЕВИЋ, В.: Видско парњаштво и префиксација у српском језику. In: *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 2017, 46, 1: 203 – 212.
- ЂУРОВИЋ, С. – СПАСОЈЕВИЋ, М.: Још један поглед на видске парњаке у српском језику. In: *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, 2014, LVII, 1: 183 – 197.
- ИВАНОВИЋ, М.: *Изражавање акционалности у украјинском и српском језику*, докторска дисертација. Београд: Филолошки факултет, 2012.
- КЛАЈН, И.: *Творба речи у савременом српском језику. Део I, Слагање и префиксација*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, Институт за српски језик САНУ – Нови Сад: Матица српска, 2002.
- МИЉКОВИЋ, В.: Дистрибутивност и глаголска префиксација у теорији и српској и хрватској лексикографској пракси. In: *Лексикографијата в началото на XXI в.* Ed. Д. Благоева, С. Колковска. Софија: Българска академия на науките, Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин”, 2016: 129 – 141.

-
- ПИПЕР, П. – КЛАЈН, И.: *Нормативна граматика српског језика. Друго, измењено и допуње издање*. Нови Сад: Матица српска, 2014.
- ПОПОВИЋ, Љ.: *Језичка слика стварности. Когнитивни аспект контрастивне анализе*. Београд: Филолошки факултет, 2008.
- Речник српског језика*, Нови Сад: Матица српска, 2007. [RSJ]
- Речник српскохрватског књижевног језика* (Михаило Стевановић и др.), I–VI, Матица српска (I–III и Матица Хрватска), Нови Сад (I–III и Загреб), 1967–1976. [RMS]
- Речник српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*. Београд: Српска академија наука и уметности, Институт за српски језик [РСАНУ I – XVIII 1959 –].
- СПАСОЈЕВИЋ, М.: *Двовидски глаголи у савременом српском језику*, докторска дисертација. Београд: Филолошки факултет, 2015.
- СТЕВАНОВИЋ, М.: *Савремени српскохрватски језик II. Синтакса*. Београд: Научна књига, 1989.
- ХРАКОВСКИЈ, В.: *Семантичке типове множества ситуација и их естетственна класификација*. In: *ТИК*, 1989: 5 – 53.

ASPECTUAL PAIRS AND THE AKTIONSART CATEGORY: THE EXAMPLE OF PREFIXED VERBS WITH A DISTRIBUTIVE MEANING

This article deals with the relationship between aspectual pairs and prefixed verbs considered as distributives. It analyses the verbs *izređati* and *izginuti* to show that there are prefixed verbs which could be observed both as distributives and as aspectual counterparts. By comparing the lexical meanings of the verbs *izređati* and *ređati*, the article shows that the imperfective counterpart *ređati* has a distributive meaning as does *izređati*, i.e., the analysed imperfective and prefixed perfective combine the same lexical meaning and could be considered as aspectual pairs. By comparing the lexical meanings of the verbs *izginuti* and *ginuti*, the conclusion was reached that the secondary meaning of the verb *izginuti* has a corresponding aspectual correlation in the secondary semantic realization of the verb *ginuti*, which means that one prefixed verb can have one semantic realization as a distributive and another as an aspectual counterpart of the imperfective verb from which was derived.